

Rongei ki runar ia ki waiar napoh kawei ka dukan

Shillong, Nailur 13: Ka khubor ba la ioh na ki pulit la iathuh ba uwei u nongshong shnong na ka thaiñ West Khasi Hills u la phah ka jingujor ba ha ka 3 tarik mynta u bnai u la shah thok ka pisa kumba T. 35,000/- ha Mawlong Hat, Shillong.

Uwei u rangbah u la phah ka jingujor ba ha ka 5 tarik mynta u bnai ki runar bym lah ban ithuh ki la prong hapoh ka dukan jong u bad ki la tuh ki wire.

Na ka jingpakhang dam ka UNC kala pynlong ka jingkyrduh Umphniang ha Imphal

Imphal, Nailur 13: Ka jingpakhang surok kaba khlem buh por kaba la khot da ka United Naga Council (UNC) ka la pynthut ia ka leit ka wan jong ki mar ki mata ba kongsan bad ka la wanrah ruh ia ka jingkyrduh umphniang kaba jur ha Imphal.

La iathuh ba ka don ka jingkulmar ha ki surok National Highway 2 bad 37.Ha Noney district, la kynnoh ba la kawang maw ia kawei ka kali kit umphniang bad kiwei

kiwei ki trok kit mar kiba iaid hapoh ka jingsynran jong ki bor pahara.

La iathuh ba ki nongkyrshan ia ka jingkhang dam, ki la buh da ki maw ha surok bah Imphal-Jiribam bad ki la thang'ia ki tyre kali hajan ka jingkieng Noney.Katto katne tylli ki trok kit mar ki dang sahkut ha Noney Bazar bad ha Khumji.Ki dukan bad ki jaka khaai ha Longmai Bazar ruh ki la khang khyrdep ha kane ka sngi Palei.

Ki Rapid Action Force bad ki CoBRA la buh ha ki jaka bad ba donkam bha ha Noney.Ki bor pahara ki dang pynlong ia ka jingpahara kaba jur ban iada na ka jingia kaba kham jur bad ban iada ia ki kali kit marbam.

Ka UNC ka la pynjari ia katei ka pakhang surok naduh ka por 1 baje mynstep jong ka 9 tarik u Nailur:Ka dawa ia ka hok bad ka jingkitkhlieh halor ka jingshah pyniap bad shah pynmong ia ki 6 ngut ki

shynrangLiangmai Naga ha ka 13 tarik u Jymmang.

La pyllait ia ki kali kiba kit ia ki tiar sumar bad kiba iadei bad ki lad pathai khubor, ka bor ding, ka um bad ki telecommunication.

Katba ki jingdawa ki nang kiew na ka bynta ka jingpahara kaba man ka por na ka bynta ki kali kit marbam ba donkam.Katto katne ki jingkynnoh halor ka jingdonkti jong ki kynhun lehnoh bad ki riew pawkhmat ha ka sain

pyrthei ruh ki la mih.Hynrei ia kine ki jingkynnoh ym shym la lah ban pynshisha da kaba laitluid bad ki donkam ia ka jingtohkit kaba khlem shah liang.

Ka jingpakhang ka la pynmih thymmai ia ki jingkylli halor ka jingpyntreikam ia ka nongrim ba la pynpaw da ka ling dorbar Manipur ba ym dei ban shah ia kano kano ka jaitbynriew ban khanglad ia ki marbam ba kongsan.

Mar ia dep pyniasoh BJP ki MLA ka UDP yn bteng pyniasoh ki nongialam

Hek haba kren sha ki nongthoh khubor.

Haba kylli halor ka khubor ba phra ngut ki MLA ka UDP ki dang pyrshang ban rung sha ka BJP, u Hek u la ong ba ka rai kaba khatduh kan wan na Delhi.

“Ka rai kan shim da ki nongialam ka seng ha ka ri. Nga thikna ba kin rung, hynrei ka rai kaba khatduh kan wan na ki nongialam ha ka ri. Kiei kiei ki lah ban jia ha kano kano ka sngi,” u la ong.

“Ngam len ia kane. Ka jingiakren ka la don lypa, kumta ka sngi ka jingiapher kam jngai shuh,” u la bynrap.

Haba kylli lada ka BJP ka la pdiang ia ki jingdawa jong kine ki MLA, u Bah Hek u la ong ba ka rai kaba khatduh ka shong ha ki nongialam ka BJP ha Delhi, ym ha ki nongialam ka jylla. “Nga iathuh ia phi, ka rai kan shim da ki nongialam ha ka ri, ym da ki nongialam ka

jylla. Ngam ong ba baroh ki jingdawa ki la dep pdiang, hynrei ki la ioh ia ka jubab kaba bha. Kane kam dei tang ka jingdawa jong ka UDP, hynrei ka dei ka jingdawa jong ki paidbah ka Meghalaya. Ngi don hangne ban iakhun na ka bynta ka bha ka miat jong ka jylla bad ki paidbah,” u la ong.

U Bah Hek u la ong ba ka BJP ka dang iakren bad ki nongialam na ki bynta bapher bapher jong ka

Meghalaya, ym tang na Khasi Hills ne na ka UDP.

“Ym dei tang na Khasi Hills. Bun ki brieve ki la wan iakren bad ngi, bad ki la wan iakren bad nga ruh, na ki seng saiñpyrthei bapher bapher, hynrei ngan ym iathuh na kano ka seng ki wan. Ki MLA kiba dang don ha ka kam bad ki MLA barim na ki 12 dis- trict jong ka Meghalaya ki dang wan sha ka BJP,” u la ong.

U la ong ruh ba kine ki

nongialam ki dang shim por ban rai.

“Ki dang shim ia la ka por. Kumba u Bah Jemino Mawthoh u la shim ia la ka por, ki ruh ki dang shim ia la ka por,” ong u Bah Hek.

Haba kylli lada ki nongialam na ka NPP bad TMC ruh ki dang pynkhreh ban rung sha ka BJP, u Bah Hek u la jubab, “Bun ki nongialam, kynthup ia ki MLA kiba dang don ha ka kam bad ki MLA barim.”

Naduh 2021 nga la pyrshang ban khroh ia u Bah Jemino sha ka BJP

uba don ka nongrim kaba skhem bad uba burom ia ka jinglong brieve jong baroh.

“Mynta, ha ka kyrteng jong ka BJP, ngi pdiang sngewbha ia u Bah Jemino Mawthoh,” u Hek u la ong.

U la ong ba u la pyrshang bunsien ban pynrung ia u Bah Mawthoh sha ka BJP shuwa ka elekshon 2023.

“Nga la iakren bad nga la bud ia u Bah Jemino naduh u snem 2021. Nga la leit sha iing jong u bunsien ryngkat bad u nongialam ka BJP ba peit ia ka Meghalaya ban pynsngewthuh ia u ba un iakhun ia ka elekshon 2023 na ka BJP. U Bah Jemino u don ka jinglong kaba bha, u dei u riewshynrang uba nga lah ban ieng sakhi na ka bynta jong u,” u la ong.

U Bah Hek u la ong ba ka rai jong u Bah Mawthoh ban shong jar bad ban ym rung

sha kano kano ka seng saiñpyrthei la bun bnai hadien ba u la iehnoh ia ka UDP, ka pyni ia ka jinglong jong u.

“Shuwa ban rung sha kano kano ka seng saiñpyrthei, u la iehnoh ia ka UDP bad u shong jar la bun bnai. Kata ka pyni ba u dei u brieve uba don ka nongrim. Um kwah ban shukor ne pynsngewsih ia uno uno. U kwah ban ieng kum u brieve uba don ka nongrim bad ka jinglong kaba bha. Uta u dei u Dr Jemino Mawthoh,” u la ong.

U Bah Hek u la kynmaw ruh ia ka jingiadei jong u bad u Bah Jemino naduh ki por samla, ha Seng Samla Shillong.

“Nga la iadon lang bad u Bah Jemino naduh ba ngi dang samla. Nga la iohi ia u haba u trei bad bun tylli ki

seng bad ki kynhun. U long uba kham kongsan ban ia ki degree jong u bad ban ia ka kyrdan jong u. Kaba nyngkong eh kaba u sngewthuh ka long ka jinglong brieve. Ka jinglong brieve ka dei kaei kaba khraw tam ha u Bah Jemino, bad u shakri ia ki brieve baroh khlem da jied. Kata ka long kaba kongsan ha ka jingim jong ngi mynta,” ong u Bah Hek.

Shuh shuh u la ong, “Ka niam jong nga kam long kaba kham halor ia nga, ka kyrdan jong nga kam long kaba kham halor ia nga, bad ka degree jong nga ruh kam long kaba kham halor ia nga—halor jong kine baroh ka long ka jinglong brieve. Lada phi tip kumno ban burom ia ka jinglong brieve, kata ka long kaba kongsan. Ym dei namar ba nga dei u Khristan ba phi mut tang

ki Khristan kin leit sha bneng. Lada phi tip kumno ban shakri ia ki brieve, kata ka long ka lynti kaba bha tam, watla phi dei na kano kano ka jaitbynriew ne kano kano ka niam.”

Haba kren halor ki jingkylla ha ka saiñpyrthei ha kine ki sngi, u Bah Hek u la ong ba bun ngut ki MLA kiba dang don ha ka kam ki la rung sha ka BJP. Ka thong jong ngi ka long u snem 2028. Kynmaw bha, ha u snem 2028 kan don ka sorkar ha Meghalaya ba ban ialam da ka BJP. Ngi la shim ia kane ka kular. Bun ki jingia kin dang wan ha ki sngi ban wan, hynrei ngi hap ban trei shitom

bad da ka jingshisha khnang ba ha u snem 2028 ka sorkar kan long kaba ialam da ka BJP. Lada baroh ngi trei shitom, ngi ngeit skhem ba ngin lah ban pynurlong ia kata,” u la ong.

U la ong ruh ba baroh ki karyakartas, naduh ki nongtrei ha trai haduh ki nongialam jong ka jylla bad ka ri, ki dang peit sha ka elekshon 2028 bad ka sorkar kaba la ialam da ka BJP.

“Mynta ngi hap ban shim ia ka jingkitkhlieh, uwei pa uwei, ban pynthikna ba ha kano kano ka constituency ba phi dei, ngi pynkhlaiñ ia ka seng khnang ban ioh bun ngut ki MLA. Ha ka saiñpyrthei, ka jingbun ki number ka long kaba kongsan. Ka seng ka don, hynrei haba ngi ioh ka jingbun kaba biang, hangta ngin lah ban ong ba ngi lah ban thaw sorkar ha Meghalaya,” u la ong.

Lum jingialang ka MSME ban pynleit jingmut ia ki jingiaid iew ki tiar ba la shna da ki kti

Shillong, Nailur 12: Ka Branch MSME Development bad Facilitation Office (BrMSME DFO), Shillong, ka Ministry Micro, Small bad Medium Enterprises, Sorkar India, ka la pynlong ia ka PM Vishwakarma Awareness Programme ha Thadlaskein C&RD Block, West Jaintia Hills, Meghalaya, ha ka 10 tarik u Nailur 2020. Ka prokram ka pynleit jingmut halor ka jingpyniaid iew ia ki mar ba shna da ki nongtrei kti hapoh ka PM Vishwakarma.

Halor kane u Prabhat Kumar Singh, IEDS, Assistant Director Grade-I, BrMSME DFO, Shillong, u la ai ka jingpynshai halor ka skhim PM Vishwakarma bad ki bynta bapher bapher jong ka.

Ka prokram ka kynthup ia ki jingialang halor ka jingpyniaid iew, ka jingsong ia ki mar, ka jingpyndonkam ia ka Artificial Intelligence

(AI), ka jingai jinghikai shaphang ki kam pisa tyngka, ki jingsiew digital bad ka jingpynmih QR-code, ki skhim jingiada ha ka imlang sahlang bad ka Udyam Registration.

Kane ka prokram ka la bud ia ka rukom iatreilang jong ki bun tylli ki tnad treikam, ha kaba la iashim bynta da ki ophisar bad ki nongmihkhmat jong ka Tnad Commerce & Industries, Sorkar Meghalaya, ka State Bank of India, ka India Post Payments Bank bad kiwei kiwei kiba don bynta ha kane ka kam.

La iasam ia ki jingtip shaphang ki skhim Sorkar kiba iahap, ki jingshakri ha kaba iadei bad ka kam pisa tyngka bad ka jingkyrshan kaba lah ban ioh da ki nongtrei kti ha ki jingialang.

La pynlong ruh ia ka camp ban pynsuk ia ka jingpynrung kyrteng Udyam

na ka bynta ki nongtrei kti. Ka prokram ka kynthup ia ka jingiasam ia ki khana jingjop jong ki nongtrei kti ban batai ia ki nongiashim bynta shaphang ki lad ki lynti kiba ki lah ban shim ha kaba iadei bad ka jingkyntiew ia ki kam, ka jinglah ban ioh ia ki iew ki hat bad ka jingpyndonkam ia ka jingkyrshan jong ka Sorkar. Ia kane ka prokram la pynlong da ka jingthmu ban wanrah ka jingsngewthuh hapdeng ki nongtrei kti tynrai ha kaba iadei bad ki jingkyrshan ba lah ban ioh na ki jaka treikam bad ki lad ki lynti na ka bynta ban kyntiew ia ka jingtbit, ka jingpynskhem, ka jingbei tyngka, ka jingpdiang ia ki lad digital, ka jingpyniaid iew bad ka jinglah ban ioh ia ka iew hapoh u PM Vishwakarma bad kiwei kiwei ki sienjam jong ka Sorkar kiba iadei bad kane.

Sngew heh mynsiem u Dr. Jemino Mawthoh ba thmu

Bah Metbah.

“U Bah Metbah Lyngdoh u dei u brieve uba ngi burom bha. Nga la trei lang bad u kum u General Secretary bad ngi don ka jingiadei kaba jan bha. Ha ka por jong ka jingialam jong u bad haba nga dang long General Secretary, ka UDP ka la kiew na ka 6 ngut ki MLA sha ka 12 ngut, bad ka la jop ha baroh saw tylli ki bye-election,” u la ong.

U Bah Jemino u la ong ruh ba kam dei kaba dei ban ong ba ka jingeh ka UDP ka dei namar ka kam nongialam.

“Kunno ngin ong ba ka dei namar ka kam nongialam? U la pyrshang katba lah ban pyniatylli bad pynneh ia ka seng. Ka jingsngewsih ne ka jingbym hun kan don ha kano kano ka seng saiñpyrthei namar ka rukom treikam jong ka saiñpyrthei,” u la ong.

Haba kylli lada ki MLA ka UDP kim sngewhun , u Bah Jemino u la ong ba um pat iakren bad ki, hynrei u sngewbha lada kin wan sha ka BJP.

“Ngam pat iakren bad ki, kumta ngam tip lada ki sngewkmen ne kim sngewhun. Nga la iohi ha ki kot khubor ba ki don ka jingmut ban rung sha ka BJP bad ki dei ban don la ki jong ki daw. Nga hi nga la rai ban rung sha ka BJP naduh u snem ba la dep. Lada ki wan, kan long kaba kham bha,” u la ong.

U Bah Jemino u la ong ba ka jingiohi paidbah ia ka BJP ha Meghalaya ka dang kylla bad u ngeit ba ka BJP kan nang kiew ha ka elekshon 2028.

“Lada phi peit ia ka saiñpyrthei ha Meghalaya, ka rukom jinglong ka dang kylla bad ka jingmut jong ki paidbah ia ka BJP ruh ka

dang kylla. Mynta ngi don tang ar ngut ki MLA, hynrei mano ban tip bangin nang bun shuh shuh ha u snem 2028? Ka NPP ruh ka la ju don tang ar ngut ki MLA mynshwa, hynrei mynta ka don palat 20 ngut. Ngi ruh ngi lah ban ioh ia ka jingkyrshan jong ki paidbah,” u la ong.

Haba kylli kaei kaba bakla ha ka UDP, u Bah Jemino u la ong ba ym don eiei kaba bakla ha ka seng.

“Ym don eiei kaba bakla ha ka UDP. Nga la ioh por kaba biang bha ha kata ka seng. Nga la long Working President la ar snem, General Secretary la khyndai snem bad MLA la san snem. Ngi la pyrshang katba lah ban pyniatylli ia ki bor saiñpyrthei riewlum, hynrei ngim lah ban pynurlong ia kata. Nga la sngew ba kata ka lynti kam shym la iaid shakhmat,” u la ong.

U la ong ruh ba ka jinglong jong ka saiñpyrthei ha Meghalaya ka dang kylla, namar ki nongialam riewlum mynta ki kham sngewtynnad ban leit sha ki seng saiñpyrthei kiba don ha ka ri baroh kawei.

Kynnoh ka JSU ba leh shilliang khmat ka Sorkar halor

kai ia kane ka kam.

Ka JSU ka pynkynmaw ruh ba hadien ka jingtuklar jongka ha u snem ba la dep ha kaba kito ki samla pule kiba ioh ia ki mark kiba heh ki la ioh rung ha ka Open Category, na ka liang ka tnad ka koit ka khiah ka la dep kular ban kynthup ia ki seng ki samla pule ha ka jingjied ia ki college bad kumjuh ruh ban thaw ia ka Standard Operating Procedure kaba thymmai ban jied da ka jingkhuid jingsuba ia ki samla pule ban leit pule ha ki college bapher bapher.

“ Ngi la phah ruh ia ki jingai jingmut ba bun na ka bynta ka bha ka miat ki

samla pule. Hynrei wat hadien ki jingiai buddien na ka por sha ka por ka tnad kam shym la lah ban leh ia kaei kaba ka la kular bad ban thaw ruh ia ka SOP ba thymmai. Ban da dei ba ka burom ia kaei kaba ka la khlei bad kular kine ki kynrum kynram ba mynta ka kynti ki la dei ban lait noh” ong ka JSU.

Ka JSU ka la ong ba ka tnad pule puthi jongka seng ka la bud dien bad dawa ban don ka jingiakynduh bad ki heh jongka tnad ka koit ka khiah ha ka Lah Sngi U Blei ban dawa pynshai bad pynbeit mar mar ia kane ka kam leh shillilang khmat.

Ka Seng ka khot bad

iawer ruh ia ki samla pule bad ki kmie ki kpa jongki ban pyntip sha ka Seng lada ki iakynduh ia kiba kum kitei ki jingeh.

“ Lada phi mad ne ia kynduh ia kino kino ki jingleh shiliang khmat ha kaba bhah ia ki college leit pule doktor wat hadien ba la ioh ia ki mark kiba heh ruh, sngewbha pyntip sha ka seng khnang ba ka seng kan ioh ban iakren ia pynbeit bad ka tnad ka koit ka khiah ha ka Lah Sngi U Blei hi” ong ka kyrwoh.

Ia kine ki jingeh ba phi iakynduh phi lah ban phah sha ka JSU Education Cell helpline 7005527646, 9856130842.

Kynmaw burom u Conrad ia u CM ba rim ka

ia u kum u Nongsaiñdur ka Ri-Bhoi District, u Maheh Lapang u dei shisha u Nongialam Paidbah, u Kpa bad u Nongtbteh Jingshai ba lam lynti na ka bynta ka Meghalaya” thoh u Conrad.

Ula ong ruh ba ka jingiohi jngai jong u Dr Lapang na ka bynta ki paidbah ka Meghalaya kan dei ka ban sah jingkynmaw bad ka jingstad jong u kan iai long ka nonglam lynti ia ka Jylla. “Yn iai kynmaw ia phi, Maheh” bynrap u Myntri Rangbah.

Ai jinghikai ki tnad na NEIGRIHMS halor kumno ban iada ia kiba thmu pyniap hi ialade

Training Centre, NEIGRIHMS, Bhoiryembong, Ri-Bhoi District, kaba long kawei na ki jaka treikam ba kongsan jong ka Institute ban pynpoi ia ki jingshakri ha ka koit ka khiah bad ki prokram pynshai sha ki paidbah kiba shong ha ki thaiñ nongkyndong jong ka district.

Ki nongshong shnong jong ka thaiñ, kiba la wan sha ka Centre na ka bynta ban ioh jingiasyllok bad jingsumar na ki doktor, ki la iashim bynta ha kane ka prokram. Ki nongai jingtip ki kynthup ia ka Senior Resident Psychiatrist, Dr. Dazelle Sungho, ka Clinical Psychologist, Kong Kimberly

Siem, baroh ar na ka De- partment of Psychiatry, bad Dr. Teju, Senior Resident Doctor na ka Department of Community Medicine.

Ka phang pdeng jong ka prokram ka long “Changing the Narrative on Suicide.” Ka jingialang ka la pynleit jingmut ha kaba pynshai ia ki paidbah halor ka jingpyrshah ia ka jingpynkut noh ia ka jingim, khamtam ha kaba iadei bad ka jingithuh ia ki dak kiba paw lyngba ki ktien bad ki jingleh jong u brieve, ka jingsngewthuh ia ki jinglong kiba pynlong ia u brieve ban don ha ka jingma bad ki jinglong kiba lah ban iada ia

u na kata ka jingma.

La iathuh ruh ia ki nongiashim bynta shaphang ki lad ki lynti ban ai jingiarap bad kyrshan ia ki brieve kiba lah ban don ha ka jingma, khnang ba kin ioh ia ka jingiarap kaba biang ha ka por kaba dei.

Ban pynpoi ia ka jingtip sha ki paidbah ha ka rukom kaba kham iadei bad ki jingdonkam jong ki, la pynlong ia ka jingiakren ha ki kynhun rit, ha kaba man la ka kynhun ka kynthup kumba saw haduh san ngut ki nongiashim bynta. Kane ka rukom ka la iarap ban pynlong ia ki jingiakren kiba jan bad kiba shai, bad ban ai

lad ia ki nongiashim bynta ban kylli jingkylli bad ban iasam ia ki jingmut jingpyrkhat jong ki.

Nalor kane, la pynlong ruh ia ka sensitization session bad ki nongtrei jong ka Health Centre, khnang ban pynkhlaiñ ia ka jingiatreilang bad jingiasngewthuh jingmut ha kaba iadei bad ka jingpynmynsaw ialade (self-harm) bad ka jingpynkut noh ia ka jingim, lyngba ki lad ki lynti kiba pynleit jingmut sha ka jingiaida bad ka jingiarap ha ka por kaba biang.

Ka jingthmu ba kongsan jong kane ka prokram ka long ban pynmyntoi ia ka imlang sahlang da kaba kyntiew ia ka jingsngewthuh paidbah halor ki jingeh kiba iadei bad ka koit ka khiah jong ka jingmut jingpyrkhat bad, khamtam eh, halor ka jingpyrshah ia ka jingpynkut noh ia ka jingim.

Ka thong lyngba kane ka prokram ka long ba ki nongshong shnong kin nang tip shuh shuh ia ki lad jingiarap kiba don ha ka bynta jong ka koit ka khiah jong ka jingmut jingpyrkhat. La ai ruh ia ka jingtip shaphang ka TELE-MANAS helpline, (https://telemanas.mohfw.gov.in),